

ADVENDIAJA III PÜHAPÄEV AD 2022

Mt 11:11–19 (Ml 2:23–24; 2Pt 1:19–21)

11 Tõesti, ma ütlen teile, naisest sündinute seast ei ole tõusnud suuremat Ristija Johannesest, aga väikseim taevariigis on suurem temast.

12 Ristija Johannese päevist tänini rünnatakse taevariiki ja ründajad kisuvad selle endale.

13 Kõik Prohvetid ja Seadus on ju ennustanud Johanneseni,

14 ja kui te nõustuda tahate: tema on Eelija, kes pidi tulema.

15 Kel kõrvad on, see kuulgu!

16 Aga kellega ma võrdleksin seda sugupõlve? See on laste sarnane, kes istuvad turgudel, hõigates teistele:

17 Me oleme teile vilet puhunud, ja te ei ole tantsinud. Me oleme teile itkenud, ja te ei ole vastu rindu löönud.

18 Sest Johannes tuli, ei söönud ega joonud, ja nad ütlevad: «Tal on kuri vaim.»

19 Inimese Poeg tuli, sööb ja joob, ja nad ütlevad: «Ennäe, see inimene on söödik ja veinijoodik, tõlnerite ja patuste sõber!» Ja ometi annavad tarkusele õiguse ta enda teod.»

Sissejuhatus

Esimese evangeeliumi autoriks on kiriku pärimuse järgi Alfeuse poeg Matteus, kelle Jeesus kutsus apostlite hulka Kapernaumas, kus ta pidas tõlneriametit (Mt 9:9). Pärast Jeesuse taevasseinemist tegutses Matteus esialgu Palestiinas; tema hilisema elu kohta meil kindlad teated puuduvad. Kiriku traditsioon märgib paikadena, kuhu ta oma kuulutustööga jõudis, Etioopiat, Pärsiat ja Partiat, kus ta olla ka märtrina surnud.

Vana pärimuse järgi kirjutanud Matteus oma evangeeliumi esmalt aramea keeles, hiljem olla see tõlgitud kreeka keelde. Evangeeliumi tekkeajaks peab varasem pärimus aega enne Jeruusalemma piiramist ja hävitamist aastal 70, uuemad autorid nihutavad evangeeliumi tekkeaja enamasti sellest hilisemaks (väites ühtlasi, et evangeeliumi autor on teadmata).

Üheks Matteuse evangeeliumi silmatorkavaks jooneks on Vana Testamendi prohvetikuulutuste täitumise rõhutamine. Sellest võib järeldada, et Matteusele oli oluline oma kaasmaalaste – ja usukaaslaste – veenmine selles, et Jeesus on tõesti tõotatud ja oodatud Messias. Teisalt on Matteuse evangeeliumis selgelt tajutav universaalsuse-taotlus, mis kinnitab, et ligipääs Kristuses ilmunud armule on avatud kõigile rahvastele.

Viimasest tunnistab ka Jeesuse sugupuu kohe evangeeliumi alguses. Kuigi see algab sõnadega «Jeesuse Kristuse, Aabrahami poja, Taaveti poja sugupuu» (Mt 1:1), ei ole selle eesmärgiks mitte ainult kinnitada Jeesuse juriidilist põlvnemist Taaveti kuninglikust soost, vaid rõhutada, et Jeesus on «Aabrahami poeg», s.t toosama töötatud Seeme, kelle nimel «õnnistavad endid kõik maailma rahvad» (1Ms 22:28; vrd Gl 3:8).¹

Selle universaalsuse-taotlusega sobituvad suurepäraselt ka Matteuse evangeeliumi lõpusõnad: «Minule on antud kõik meelevald taevas ja maa peal. Minge siis, tehke jüngriteks kõik rahvad, ristides neid Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja õpetades neid pidama kõike, mida mina olen teil käskinud! Ja vaata, mina olen iga päev teie juures ajastu lõpuni.» (Mt 28:18–20)

Laias laastus jaguneb Matteuse evangeelium kolmeks²:

Mt 1:1–4:16	sissejuhatus ja ettevalmistus;
Mt 4:17–16:20	Jeesuse tegevus Galileas;
Mt 16:17–28:20	Jeesuse teekond Jeruusalemma, kannatused, surm, ülestõusmine ja taevasseminemine.

Matteuse jutustamislaad ei jäta muljet, nagu üritaks ta uskmatut või kõhklevat lugejat veenda, vaid pigem on tegemist selgitava ja õpetusliku tekstiga, mis on mõeldud juba olemasolevale kristlikule kogudusele, kes on juba ära tundnud või just ära tundmas oma kutsumust missiooniks kõigi rahvaste juures. Nii on, nagu öeldud, Matteuse evangeelium ühelt poolt üsna «juutlik» tekst oma rohkete Vana Testamendi tsitaatidega, teisalt aga – ka nendesamade tsitaatide valikut arvestades – avatud ka paganale.

Suurepäraselt näitavad neid mõlemat poolt Jeesuse avaliku tegevuse alguse kohal seisvad prohvet Jesaja sõnad: «Sebulonimaa ja Naftalimaa, mere teel, sealpool Jordanit, paganate Galilea, rahvas, kes istub pimeduses, on suurt valgust näinud, ja neile, kes istuvad surma maal ja surma varjus – neile tõuseb valgus!» (Mt 4:15j; vrd Js 8:23–9:1), millele evangelist lisab: «Sellest ajast peale hakkas Jeesus kuulutama: «Parandage meelt, sest taevariik on lähedal!»» (Mt 4:17)

¹ Jeesuse sugupuu viimased eestikeelsed tõlked ei anna hästi edasi originaali dünaamikat. Nimelt oleks õigem tõlkida nagu nt 1739. aasta Piiblis: «Abraam sünnitas Isaaki, ja Isak sünnitas Jakobi» jne, kuna eesmärgiks on rõhutada töötatud seemne aktiivset edasiandmist põlvest põlve. Ühtlasi viitab sõna γεννάω – siinkohal «last eostama» – kasutamine üsna selgelt evangelisti taotlusele kõrvutada Jeesuse Kristuse «saamise raamat» (Mt 1:1) – Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ – «taeva ja maa saamise raamatuga» (1Ms 2:4) – ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς –, mõtestades Kristuses toimunut uue loomisena.

² Üks huvitav võimalus Matteuse evangeeliumi algusosa ülesehituse vaatlemisel on selle võrdlemine viie Moosese raamatuga: Mt 1 – alguslood (1Ms); Mt 2 – pagendus Egiptuses ja naasmine (2Ms); Mt 3 – Seadus (3Ms; vrd Mt 3:15); Mt 4 – kõrbes (4Ms); Mt 5–7 – Uus Seadus (5Ms).

Keelelisi märkuseid

Tõesti, ma ütlen teile – ἀμὴν λέγω ὑμῖν – sõna ἀμὴν tuleneb heebrea sõnast אָמֵן – «aamen», «tõesti», «sündigu nõnda».³

Ei ole tõusnud – οὐκ ἐγήγερται – sõna ἐγείρω – «üles äratama», «üles tõusma», «üles tõusma panema» – on originaalis passiivses kõneviisis: «ei ole tõstetud», «ei ole äratatud».

Ristija – τοῦ βαπτιστοῦ – sõna βαπτιστής – «ristija» – tuleneb verbist βαπτίζω – «[sisse] kastma», «pesema», «puhastama», «ristima».

Johannesest – Ἰωάννου – nimi Ἰωάννης tuleneb heebrea nimest יְהוָה נְדָבִי või יְהוָה נְדָבִי ning tähendab «JHWH on armuline», «JHWH on armu andnud», «JHWH armukink».

Taevariigis – ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν – sõnasõnalt: «taevaste kuningriigis».

Tänini – ἕως ἄρτι – sõnasõnalt: «kuni praeguse hetkeni».⁴

Rünnatakse – βιάζεται – sõna βιάζω tähendab «jõudu rakendama», «vägivalda rakendama», «vägivalda kannatama».⁵

Ründajad – βιασταὶ – sõna βιαστής tähendab «jõuline», «tugev», «vägivaldne».

Kisuvad selle endale – ἀρπάζουσιν αὐτήν – sõna ἀρπάζω tähendab «väevõimuga ära võtma», «vägisi omandama», ka «ära napsama».

Prohvetid – οἱ προφήται – sõna προφήτης – «prohvet» – tuleneb verbist φημί – «ütleva», «lausuma», «teada andma» (vt ka üle-ülejärgmist keelelist märkust), millele on lisatud eesliide πρὸ – «ees», «ette».

Seadus – ὁ νόμος – sõna νόμος tähendab «seadus», «korraldus», «asjakorraldus» ja tähistab siin Moosese Seadust.⁶

³ On oluline tähele panna, et Jeesus ei oota mitte kuulajate «aamenit» kinnitusena oma sõnade tõesusele, vaid alustab olulisi sõnavõtte ise «aameniga», nõnda nii oma sõnade tõesust kinnitades kui oma jumalikku meelevolda demonstreerides.

⁴ 1968. aasta piiblitõlkes: «siamaani».

⁵ 1739. aasta Piiblis: «käiakse wäggise taewarigi peäle».

⁶ 1739. aasta Piiblis: «käsk»; 1968. aasta piiblitõlkes: «käsuõpetus».

Ennustanud – προεφήτευσαν – «ette kuulutanud» (vt ülalolevat märkust sõna «prohvetid» kohta).⁷

Nõustuda – δέξασθαι – sõna δέχομαι tähendab «võtma», «vastu võtma», «omaks võtma», ka «heaks kiitma», «nõustuma».⁸

Tahate – θέλετε – sõna θέλω tähendab «tahtma», «soovima», «kavatsema», «millekski hea meelega valmis olema».

Eelija – Ηλίας – heebrea nimi ΗΙΪΑ tähendab «minu Jumal on Jaah» või «Jaah on Jumal».

Me oleme teile itkenud – ἐθρηνήσαμεν – sõna θρηνέω tähendab «kaeblema», «itkema», «[valjuhäälselt] leinama».⁹

Te ei ole vastu rindu löönud – οὐκ ἐκόψασθε – sõna κόπτω tähendab «lõikama», «raiuma», «lööma», ka «[leinates] vastu rindu lööma».¹⁰

Kuri vaim – δαμόνιον – sõna δαμόνιον tähendab «deemon», «kuri vaim».

Söödik – sõna φάγος tähendab «liigsööja», «õgard».

Tõlnerite – τελωνῶν – sõna τελώνης – «tõlner», «tolliametnik», «maksukoguja» – tuleneb sõnast τέλος – «lõpp», «lõppeesmärk», ka «otstarve» ning «see, mis tuleb teha/saavutada».

Patuste – ἀμαρτωλῶν – sõna ἀμαρτωλός – «patune», «patule andunud» – tuleneb verbist ἀμαρτάνω – «mürgist mööda laskma», «eksima», «patustama».

Annavad...õiguse – ἐδικαιώθη – sõna δικαιώω tähendab «õigeks mõistma», «õigeks kuulutama».¹¹

Teod – ἀπὸ τῶν ἔργων – sõna ἔργον tähendab «tegevus», «ettevõtmine», «töö», «[teatava töö teostamiseks] tehtav».

⁷ 1739. aasta Piiblis: «ennekulutanud».

⁸ 1739. aasta Piiblis: «wastowotta»; 1968. aasta piiblitõlkes: «tõeks võtta».

⁹ 1968. aasta piiblitõlkes: «me oleme teile nutulugu laulnud ja te pole nutnud».

¹⁰ 1968. aasta piiblitõlkes: «te pole nutnud».

¹¹ 1968. aasta piiblitõlkes: «mõistetakse õigeks».

Sisuline analüüs

Kui Matteuse evangeeliumi kümnes peatükk on täielikult pühendatud kaheteistkümnepostli kutsumisele, neile juhtnööride andmisele ning nende manitsemisele ja julgustamisele, siis üheteistkümnendas peatükis pöördub Jeesus taas laiemate rahvahulkade poole: «Ja sündis, et kui Jeesus oli lõpetanud korralduste andmise oma kaheteistkümnepostlile jüngrile, siis siirdus Ta sealt edasi õpetama ja jutlustama nende linnadesse.» (Mt 11:1)

Esmalt pole küll juttu sellest, mida Jeesus rahvale kõneles, vaid järgneb hoopis Ristija Johannest puudutav vahepala, mille juhatab sisse Johannes ise, läkitades oma jüngrid Jeesuselt küsima, kas Tema on «kes pidi tulema», või peab Johannes (koos ülejäänud rahvaga) jääma «ootama teist» (Mt 11:3).

Jeesus vastab viitega oma tegudele, mis peaksid andma Temast märksa paremat tunnistust kui sõnad: «Minge teatage Johannesele, mida te kuulete ja näete: pimedad näevad jälle ja jalutud kõnnivad, pidalitõbised saavad puhtaks ja kurdid kuulevad ja surnud tõusevad üles ja vaestele kuulutatakse evangeeliumi ja õnnis on see, kes ei pahanda ennast minu pärast!» (Mt 11:4–6)

Johannese jüngrite lahkudes kõnetab Jeesus rahvast, jäädes aga esialgu Ristija Johannese juurde ning küsides ümberseisjailt, keda inimesed Johannese juurde minnes otsisid ja näha lootsid: «Kas tuules kõikuvat roogu... pehme riidega rüütatud inimest?» (Mt 11:7) Jeesus vastab ise: ei, prohvetit... ja «hoopis enam kui prohvetit» (Mt 11:9), kuna Johannes pole mitte ainult prohvet – ettekuulutaja –, vaid otsene eeskäija ja teevalmistaja: «Tema ongi see, kellest on kirjutatud: Vaata, ma saadan Sinu eele oma käskjala, kes tasandab Sinu tee su ees.» (Mt 11:10; vrd MI 3:1)

Jeesus kinnitab oma kuulajatele «aameniga» (vt esimest keelelist märkust), et «naisest sündinute seast ei ole tõusnud suuremat Ristija Johannesest», kuigi «väikseim taevariigis on suurem temast» (Mt 11:11). Siin on huvitav tähele panna, et Jeesus ei ütle, nagu oleks Johannes on suurem kui ükski teine (kuigi see võib täiesti vabalt nii olla), vaid, et ei ole tõusnud ühtegi temast suuremat.

Ilmselt ei ole Jeesuse taotluseks algselt siin arutelu inimkonna suurkujude edetabeli koostamiseks, vaid kinnitada nii Ristija Johannese autoriteeti kui tema ülimalt olulist, teatavas mõttes lausa võtmerolli lunastusloos ja jumalikus päästeplaanis. Viimasega näitab Jeesus ühtlasi selgelt, et Johannese autoriteet ei rajane mitte temal endal, vaid sellel, kes on ta läkitanud, ning et tema suurus ei tulene mingitest inimlikest omadustest, vaid seisneb selles, et ta on ustavalt täitnud talle antud ülesande olla hüüdjaks hääleks kõrbes ja Issanda teevalmistajaks.

Nii võibki Jeesus ilma Johannest kuidagi alandamata ja tema missiooni pisendamata sedastada, et «väiksem taevariigis on suurem temast»: Johannes on ikkagi «ainult» inimene, mitte ingel – küllap seda oli oluline rõhutada, kuna kreeka ἄγγελος ja heebrea מַלְאָךְ tähistavad ühtviisi nii ingliti kui sõnumivijjat või käskjalga, nii et näiteks Jeesuse poolt tsiteeritud prohvet Malaki ettekuulutus (Ml 3:1) ja seal nimetatud käskjala seostamine Ristija Johannesega võis kergesti tekitada eksiarvamuse, nagu peaks Jeesus Johannest ingliski.

Johannes on inimene ja temast suuremat naisest sündinute seas ei ole,¹² ning hoolimata tema ülikõrgest ja täiesti erandlikust missioonist – olla Issanda vahetu eeskäija – oli temagi, nagu ta jüngrite kaudu esitatud küsimus Jeesusele, vastuvõtlik kahtlustele. Ta oli prohvet, ent kui loeme eriti Vana Testamendi prohvetite lugusid, siis näeme, et tegemist polnud mingite kahtluse- ja nõrkustevabade üliinimestega, vaid tavaliste luust ja lihast olenditega, kelle ainsaks tegelikuks erinevuseks teistest inimestest oli see, et Jumal tegi nad võimeliseks nägema ja kuulma asju, mis jäid teistele märkamatuks, ning läkitas nad kuulutama sõnu, mis ei kandnud mitte nende, vaid Jumala enda antud sõnumit (mida nad aeg-ajalt kuulutasid üsna vastumeelseltki, kuna selle sisu ei olnud enamasti kuigi meeldiv).

Võib-olla just seda – ja taolisele ebameeldivale kuulutusele järgnenud reaktsiooni – peab Jeesus silmas üsna raskestimõistetava lausega, et «Ristija Johannese päevist tänini rünnatakse taevariiki ja ründajad kisuvad selle endale» (Mt 11:12). Taevariik, s.t Jumala kohalolek nii Tema pühades ja prohvetites kui viimselt Jeesuses kui inimeseks saanud Jumalas endas on läbi aegade kutsunud esile vastakaid reaktsioone: nii viha kui andumust, nii vägivalda kui alandlikku kuuletumist. On ka neid, kes püüavad seeläbi «ära napsata», et üritavad seda endale meelepäraseks väänata. Ning on ka neid (nagu näiteks Saulus-Paulus), kes «vägivallast turtsudes» (vt Ap 9:1 erinevaid tõlkeid) üritavad taevariigile (ükskõik, kas nad seda sellena tunnustavad või mitte) lõppu peale teha, ent osutavad viimaks ise taevariigi poolt võidetuks ja paradoksaalsel kombel just nõnda pärivad selle.

Jeesus paneb Ristija Johannese ühte ritta talle eelnenud prohvetitega, tõstes ta siiski esile kui mitte lihtsalt viimase Vana Testamendi prohvetitest, vaid lausa sellena, kellele kõik eelnevad prohvetikuulutused on suunatud või kelles need kokku võetakse, et seejärel saabuks juba Tema, kellest kõik ettekuulutused ja töötused kõnelevad. Ja nii, nagu Vana Testamendi viimane prohvet Malaki ette kuulutas, on Ristija Johannes võrreldav Eelijaga, kelle Jumal läkitab «enne kui tuleb Issanda päev, suur ja kardetav» (Ml 3:23).

¹² Siin pole vaja näha probleemi seoses Jeesuse endaga, kuna Tema, olles inimesena «ilmale toodud Neitsi Maarjast», on Jumalana «Isast sündinud enne kõiki aegu».

Johannes täideti Püha Vaimuga juba emaüas olles (Lk 1:13). Ta käis Issanda eel «Eelija vaimus ning väes, et pöörata isade südant laste poole ja sõnakuulmatuid õigete meelsusse, et kujundada Issandale valmistatud rahvast» (Lk 1:17). Just seda peab Johannest Eelijaks nimetades silmas ka Jeesus, ärgitades ka oma kuulajaid sellest ning sellest tulenevalt iidsete prohvetitöötuste täitumisaja kätte jõudmisest aru saama, sest just selleks ongi neile ju kõrvad (ja silmad ja mõistus) antud.¹³

Edasi toob Jeesus tüüpilise «Albikära Antsu» näite, võrreldes inimeste käitumist lastega, kes teevad küll üht, küll teist, aga ikka pole need, kellele tegevus on suunatud, rahul või ei käitu sellele vastavalt. Kas tegemist on mingi Jeesuse kaasaegsetele tuntud lastemänguga või lihtsalt pildiga igapäevasest turumelust, pole oluline – võrdpildi sisu on eksimatult selge.

Siiski võime nii vilepuhumise kui itkemise (ning vastavalt tantsimise ja vastu rindu löömise) puhul näha ka teatavat vaimulikku sümboolikat: vilepuhumine ja tantsimine võrduks Jumal tänamise, Tema heategude eest tänamise ning ka kiitmise ja austamisega, itkemine ja vastu rindu löömine aga patukahetsuse ja meelega parandusega. Mõlemaks on oma aeg, mõlemad kuuluvad õige jumalasuhte juurde, ja paraku tuleb mõlema puhul tunnistada, et asjad kipuvad ikka ja jälle viltu minema. Jumal siiski ei hülga oma rahvast ega jäta talle jagamata nii rõõmu ja tänu kui patukahetsuse ja meelega paranduse võimalusi.

Jeesuse ja Ristija Johannese puhul tähendab see võrdpilt aga paraku isegi lootusetuna näivat tõdemust, et Jumala rahvas – oma suures enamuses ja iseäranis oma juhtide tasandil – ei ole valmis oma kõrvu, silmi ja mõistust Jumalalt tulevale sõnumile lahti tegema: ei kõlba neile ei askeetlik ja range Johannes ega elurõõmus ja armuline Jeesus. Evangeeliumid tunnistavad, et esialgu järgnesid nii Ristijale kui Jeesusele suured rahvahulgad, viimaks aga ei jäänud ilmselt Johannesegi juurde rohkem ustavaid kui Jeesuse juurde.

Jeesus ei ütle, et see oleks Talle ükskõik – kui oleks, siis Ta ei kõneleks sellest. Aga samal ajal Ta näitab, et sõnumi – ja tõelise, jumaliku tarkuse – tõeväärtus ei olene mitte sellest, kui palju järgijaid ja tunnistajaid see leiab, vaid sellest, et tegemist on tõega. Siin on kahekordne julgustus ja manitsus: ühelt poolt mitte heita meelt ka siis, kui inimesed tõepoolest käituvad nii, nagu näites vilet puhunud ja itkenud lastest, ning teiselt poolt mitte lasta ennast eksitada välisest populaarsusest ega samastada tõe ilmtingimata sellega, mis kõige rohkematele meeldib. Tarkusele annavad õiguse ta enda teod.

Ühes on Jeesuse kritiseerijatel aga õigus: selles, et ta on «tõlnerite ja patuste sõber» (Mt 11:19). Mitte, et Ta nende patu ja kurjad teod heaks kiidaks, vaid vastupidi: selleks

¹³ Mt 11:14 eestikeelne tõlge «kui te nõustuda tahate» ei anna kuigi hästi edasi originaali mõtet, mida võiks sõnastada pigem: «kui te olete valmis tunnistama/tõeks võtma».

tulles, inimeseks saades, kannatades ja surres, et patustele oleks nende süü andeks antud ning nad võiksid pöördudes, kahetsedes, meelt parandades ja Jeesusesse uskudes oma hinge päästa. Küllap nad siis ka õigel viisil vilet puhuvad ja tantsivad – pärast seda, kui on õigel viisil oma patu pärast itkenud ja vastu rindu löönud.

Meeleparanduse teemal Jeesus jätkabki – täpsemalt, õige meeleparanduse puudumise teemal: «Siis hakkas Jeesus hurjutama neid linnu, kus kõige rohkem oli sündinud Tema vägevaid tegusid, et nad ei olnud meelt parandanud: «Häda sulle, Korasin! Häda sulle, Betsaida! Sest kui Tüüroses ja Siidonis oleksid sündinud need vägevad teod, mis teie juures on aset leidnud, küll nad oleksid ammugi kotiriides ja tuhas meelt parandanud.»» (Mt 11:20j)

Jeesuse sõnum on selge: prohvetite poolt ette kuulutatud aeg on kätte jõudnud, Issand on tulnud, Tema eel käis ka töötatud teevalmistajast käskjalg, kelle Jeesus samastab ühemõtteliselt Ristija Johannesega – paraku ei ole need, kelle puhul see oleks pidanud olema enesestmõistetav, ei teevalmistajat ega Issandat ära tundnud ega seetõttu ka õigel viisil, s.t pöördumise, patukahetsuse ja meeleparandusega, vastu võtnud.

Jeesus läheb isegi niikaugele, et kinnitab Iisraeli kõrvadele ilmselt lausa skandaalsena kõlama pidanult: «Tüürosel ja Siidonil on kohtupäeval hõlpsam põli kui teil!» (Mt 11:22) Peatükk lõpeb tänuga Isale, kes on «selle» oma hea ja armulise tahte kohaselt «peitnud tarkade ja mõistlike eest» ja «ilmutanud väetitele» (Mt 11:25) ning kutsega kõigile, kes on vaevatud ja koormatud, Tema hingamisse (Mt 11:28).

Ristija Johanneski oli üks neist selle maailma silmas väetitest, lausa «usuhull» või, tänapäeva kõnepruuki kasutades, «usuäärmuslane». Jeesuse silmis – ja see tähendab: Jumala silmis – oli ja on ta aga keegi, kellest suuremat naisest sündinute seast tõusnud ei ole. Kahtlemata vastasid Johannesel elu ja isikuomadused sellele suurusele – tema tõeline suurus seisnes aga selles, et ta oli valmis ennast täielikult Jumala teenistusse andma, saades nõnda mitte ainult oma sõnadega, vaid kogu oma olemusega kuulutuseks sellest, et aeg on kätte jõudnud: «Ja äkitselt tuleb oma templi juurde Issand, keda te otsite, ja lepingu ingel, keda te igatsete. Vaata, ta tuleb, ütleb vägede Issand.» (Ml 3:1)

Jutluseks

Kuigi esmapilgul jääb mulje, nagu seisaks advendiaja kolmanda pühapäeva keskmes sõnum Ristija Johannesest, on keskpunktiks siiski Kristus ning kuulutus Tema tulemisest ja ligiolust.

Vanakirikliku traditsiooni järgi kannab advendiaja kolmas pühapäev nime *Gaudete* – «Rõõmustage!» Nime aluseks on apostel Pauluse üleskutse olla rõõmsad Issandas ja kinnitus, et Issand on ligidal (Fl 4:4-7). Kuigi luterlikus (ja mõnes muus) traditsioonis on

see Epistel koos rõõmu (ja Issanda tulemise vahetu ligioleku) temaatikaga nihutatud jõulueelsele pühapäevale, peaks ka advendiaja kolmanda pühapäeva rõhutatumalt meelesparanduslik iseloom pöörama meie pilgud siiski mitte niivõrd Ristija Johannesele kui meelesparandusjutlustajale ja sõnumitoojale, kuivõrd sellele, kellest tema sõnum kõneleb. Ristija Johannes ise on siin parimaks suunanäitajaks, kuna tema suhte Jeesusesse võib võtta kokku sõnadega «Tema peab kasvama, aga mina pean kahanema» (Jh 3:30).

EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on advendiaja kolmanda pühapäeva teise lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (Ml 3:23–24) prohvet Malaki ettekuulutus Issanda päevast ja selle eel tulevast prohvet Eelijast, kelle Jeesus samastab Ristija Johannesega. Teise lugemisaasta Epistlis (2Pt 1:19–21) manitseb apostel Peetrus usaldama Jeesust oma silmaga näinute tunnistust ning mõistma ja seletama Pühakirja Pühast Vaimust ja Jeesusest endast kui tõelisest Koidutähest valgustatuna – õigupoolest väljendab Peetrus siin vanakiriklikku mõtet lugeda ja tõlgendada kogu Pühakirja, s.t ka Vana Testamendi, Kristuse-keskselt.

Ka Ristija Johannesest kõneleva Evangeeliumi keskmeks on tegelikult ikkagi Kristus, kuna Jeesus näitab ühemõtteliselt, kelle ja millega Johannese puhul on tegemist: ta kehastab sellesama prohvet Malaki ettekuulutuse täitumist, millest on juttu Vana Testamendi lugemises. Kuivõrd Ristijal õnnestus «vanemate südameid laste poole ja laste südameid vanemate poole» pöörata, on iseküsimus – tõeline rõõmusõnum seisneb selles, et Issand ei tulnud mitte selleks, et lüüa «maad needusega», vaid et päästa kõik, kes Temasse usuvad ning patukahetsuses ja meelesparanduses Tema poole pöörduvad.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Advendiaja kolmandal pühapäeval meenutatakse Ristija Johannest. Täna Evangeeliumi eellooks on juba vangistatud Johannese küsimus Jeesusele, mille ta esitab oma jüngrite vahendusel, kas Jeesus on see, kes pidi tulema, s.t Messias, või peab ootama kedagi teist. Jeesus näitab Johannese jüngritele vastates ühemõtteliselt, et Ta on see, keda on igatsetud ja oodatud ning Temas on kõik iidsed töötused täidetud.
2. See vastus ütleb väga palju ka Johannese enda kohta, kellest suuremat Jeesuse sõnul naisest sündinute seast tõusnud ei ole. Kui Jeesus on Messias – veelgi enam, kui Ta on Issand –, ja Ristija Johannes on, nagu Jeesus ütleb, prohveti poolt ette kuulutatud käskjalg, Eelija sarnane, siis see tähendab, et Johannesel on täita ülimalt oluline roll lunastusloos – olla Issanda teevalmistaja, olla viimane kinnitus ja tunnistus, et ammu tõotatud ja oodatu aeg, Issanda päev, lunastuse tund on kätte jõudnud.
3. Johannese suurus seisneb tema ustavuses talle Jumala poolt määratud kutsumusele. Ustavuses, mida ei suutnud kõigutada ka vangistus ega ees oodanud märtrisurm.

Ristija Johannest ei meelitanud ei küllap tallegi osaks saanud austusavaldused tema juurde tulvanud rahvahulkadelt, ega muserdanud tema poolt kritiseeritud vägevate vaen ja tagakius. Ta oli sündinud ja elas selleks, et anda kõrbes kõlava hüüdjä häälena tunnistust Issanda saabumisest ning Talle teed valmistada. Issand on tulnud ja meid lunastanud, ning nagu Ristija Johannes, nii võime meiegi sellest tunnistust anda. Mitte selleks, et pretendeerida suur olemisele olgu naisest sündinute seas või taevariigis, vaid selleks, et võimalikud paljud võiksid tulla meeleparandusele ja usule ning pärida igavese elu meie Issandas ja Õnnistegijas Jeesuses Kristuses.